

ارث

میراث خویشاوندان

مسأله 1 - کسانی که به واسطه خویشاوندی ارث می برند به سه گروه تقسیم می شوند:

گروه اول: پدر، مادر و اولاد میّت هستند و در صورت نبودن اولاد، اولاد اولاد او هرچه پایین روند - هر کدام از آنان که به میّت نزدیکتر است- می باشند. تا وقتی که يك نفر از این گروه اول باشد، دیگران ارث نمی برند مگر زن یا شوهر با شرایطی که بیان می گردد.

گروه دوم: پدر بزرگ ها و مادر بزرگ ها و برادر و خواهر میت هستند و در صورت نبودن برادر و خواهر، اولاد ایشان و اولاد اولاد ایشان، هر کدام به میّت نزدیکتر است می باشند و تا يك نفر از این گروه وجود دارد گروه سوم ارث نمی برند؛ اما اگر همسر داشته باشد، نحوه میراث او در بحث ارث زن و شوهر بعدا بیان خواهد شد.

گروه سوم: عمو، عمّه، دایی و خاله هر چه بالا روند هستند. و در صورت نبودن آنان، اولاد آنها ارث می برند.

ارث گروه اول

مسأله 2 - اگر وارث میّت فقط يك نفر از گروه اول باشد، تمام مال میّت به او می رسد و اگر چند پسر باشند یا فقط چند دختر باشند، میان آنها بطور مساوی قسمت می شود و اگر دختر و پسر هر دو باشند، میراث را به نحوی قسمت می کنند که به هر پسر دو سهم و به هر دختر یک سهم برسد.

مسأله 3 - اگر وارث میّت فقط پدر و مادر او باشند، دو قسمت میراث را پدر و يك قسمت آن را مادر می برد، ولی اگر میّت دو برادر، یا چهار خواهر، یا يك برادر و دو خواهر داشته باشد، در این صورت، مادر یک ششم مال را می برد و بقیه به پدر می رسد.

مسأله 4 - اگر وارث میّت فقط پدر و مادر و يك دختر باشند، پدر و مادر هر کدام يك ششم و دختر سه قسمت از شش قسمت را می برد و یک ششم باقیمانده به همین نسبت میان همه آنها تقسیم می شود، مگر این که میّت دو برادر یا چهار خواهر یا يك برادر و دو خواهر پدری داشته باشد،

در این صورت آن یک ششم باقیمانده به چهار قسمت تقسیم می شود و سه قسمت به دختر و یک قسمت به پدر داده می شود.

مسئله 5 - اگر وارث میت فقط پدر و مادر و يك پسر باشد مال را شش قسمت می کنند، پدر و مادر هر کدام يك قسمت و پسر چهار قسمت آن را می برد و اگر چند پسر یا چند دختر باشند، آن چهار قسمت را بطور مساوی میان خودشان تقسیم می کنند و اگر پسر و دختر باهم باشند طوری تقسیم می کنند که هر پسر دو برابر دختر ببرد.

مسئله 6 - در صورتی که وارث میت فقط پدر و يك پسر، یا مادر و يك پسر باشد مال را شش قسمت می کند، يك قسمت سهم پدر یا مادر است و پنج قسمت سهم پسر.

مسئله 7 - اگر وارث میت فقط پدر یا مادر و پسر و دختر باشد مال را شش قسمت می کنند يك سهم آن را پدر یا مادر می برد و پنج سهم باقی مانده را طوری تقسیم می کنند که هر پسر دو برابر دختر ببرد.

مسئله 8 - اگر وارث میت فقط پدر و يك دختر، یا مادر و يك دختر باشد مال را چهار قسمت می کنند، يك قسمت آن را پدر یا مادر و سه قسمت را دختر می برد.

مسئله 9 - در صورتی که وارث میت فقط پدر و چند دختر، یا مادر و چند دختر باشد دو سوم مال را به دخترها می دهند تا میان آنها به تساوی تقسیم شود و یک ششم مال را پدر یا مادر می برد و باقیمانده آن را که یک ششم است به همین نسبت میان آنها تقسیم می کنند.

مسئله 10 - اگر میت اولاد نداشته باشد نوه پسری او (هرچند دختر باشد) سهم پسر میت را می برد و نوه دختری او (هر چند پسر باشد) سهم دختر میت را می برد.

ارث گروه دوم

مسئله 11 - گروه دوم از کسانی که به واسطه خویشاوندی ارث می برند «پدر بزرگ» و «مادر بزرگ» و «برادر» و «خواهر» میت هستند و اگر برادر و خواهر نداشته باشد اولادشان به جای آنها ارث می برند، این گروه در صورتی ارث می برند، که هیچ کس از گروه اول وجود نداشته باشد.

مسئله 12 - اگر وارث فقط يك برادر یا يك خواهر میت باشد، همه مال به او می رسد و اگر چند برادر یا چند خواهر پدر و مادری باشند همه مال بطور مساوی در میان آنها تقسیم می شود و اگر برادر و خواهر پدری و مادری باهم باشند سهم هر برادر دو برابر خواهر خواهد بود.

مسأله 13 - در صورت وجود برادر و خواهر پدر و مادری، برادر و خواهر پدری فقط که از مادر با میّت جدا است ارث نمی برد، ولی اگر برادر و خواهر پدر و مادری ندارد چنانچه فقط يك خواهر یا يك برادر پدری دارد تمام مال به او می رسد و اگر چند برادر یا چند خواهر پدری دارد مال بطور مساوی درمیان آنها تقسیم می شود و اگر هم برادر و هم خواهر پدری دارد هر برادر دو برابر خواهر می برد.

مسأله 14 - اگر وارث فقط يك خواهر یا يك برادر مادری باشد که از پدر با میّت جداست تمام مال به او می رسد و اگر چند برادر مادری، یا چند خواهر مادری، یا چند برادر و خواهر مادری باشند، در هر صورت مال بطور مساوی میان آنها تقسیم می شود.

مسأله 15 - در صورتی که وارث، برادر و خواهر پدری و مادری و برادر و خواهر پدری و يك برادر و يك خواهر مادری باشند، برادر و خواهر پدری ارث نمی برند و مال را شش قسمت می کنند، يك قسمت آن را به برادر یا خواهر مادری، بقیّه را به برادر و خواهر پدر و مادری می دهند و هر برادر دو برابر خواهر می برد. اما اگر بیش از يك برادر یا يك خواهر مادری دارد مال را سه قسمت می کنند، يك قسمت آن را برادر و خواهر مادری بطور مساوی میان خودشان تقسیم می کنند و دو قسمت را به برادر و خواهر پدر و مادری می دهند و سهم هر برادر دو برابر خواهر است.

مسأله 16 - اگر وارث فقط برادر و خواهر پدری و يك برادر یا خواهر مادری باشد، مال را شش قسمت می کنند، يك قسمت آن را برادر یا خواهر مادری می برد و پنج قسمت دیگر به برادر و خواهر پدری می رسد و هر برادر دو برابر خواهر می برد.

مسأله 17 - اگر وارث فقط برادر و خواهر پدری و دو یا چند برادر و خواهر مادری باشد، مال را سه قسمت می کنند، يك قسمت آن را برادر و خواهر مادری بطور مساوی تقسیم می کنند و دو قسمت به برادر و خواهر پدری می رسد و سهم هر برادر دو برابر خواهر است.

مسأله 18 - اگر وارث فقط برادر و خواهر و همسر او باشند، همسر ارث خود را به تفصیلی که در مسائل آینده گفته می شود می برد و خواهر و برادر بطوری که در مسائل گذشته گفته شد ارث خود را می برند. بنا بر این، اگر وارث میّت شوهر و برادر و خواهر مادری و برادر و خواهر پدر و مادری او باشند، نصف مال به شوهر می رسد و يك قسمت از سه قسمت اصل مال به برادر و خواهر مادری و باقیمانده سهم برادر و خواهر پدر و مادری است.

مسأله 19 - در صورتی که میّتی خواهر و برادرش فوت شده باشند، سهم آنان با همان نسبت، به اولادشان می رسد.

مسأله 20 - اگر وارث فقط يك جد یا يك جدّه است، چه پدری باشد یا مادری همه مال به او می رسد و با وجود جدّ میّت، پدر جدّ او ارث نمی برد.

مسأله 21 - اگر وارث میّت فقط جدّ و جدّه پدری باشند، مال سه قسمت می شود دو قسمت را جدّ و يك قسمت را جدّه می برد و اگر جدّ و جدّه مادری باشند مال بطور مساوی میان آنها تقسیم می شود.

مسأله 22 - اگر وارث فقط يك جد یا جدّه پدری و يك جد یا جدّه مادری باشد، مال سه قسمت می شود، دو قسمت سهم جد یا جدّه پدری است و يك قسمت سهم جد یا جدّه مادری.

مسأله 23 - در صورتی که وارث جدّ و جدّه پدری و جدّ و جدّه مادری باشد مال سه قسمت می شود يك قسمت آن را جدّ و جدّه مادری، بطور مساوی بین خود تقسیم می کنند و دو قسمت آن را جدّ و جدّه پدری طوری تقسیم می کنند که سهم جد دو برابر جدّه باشد.

مسأله 24 - اگر وارث فقط زن یا شوهر و جدّ و جدّه پدری و جدّ و جدّه مادری او باشند، زن یا شوهر، ارث خود را به شرحی که در مسائل آینده خواهد آمد می برند و يك قسمت از سه قسمت اصل مال را به جدّ و جدّه مادری می دهند که بطوری مساوی میان خود تقسیم می کنند و بقیّه به جدّ و جدّه پدری می رسد و سهم جد دو برابر جدّه است.

مسأله 25 - اگر وارث، جد یا جدّه مادری (یا هر دو) با برادران مادری باشد، جد در حکم يك برادر و جدّه در حکم يك خواهر است و مال را در میان خود بطور مساوی تقسیم می کنند و اگر وارث، جدّ و جدّه پدری (یا پدر و مادری) با برادران پدری (یا پدری و مادری) باشند جد، حکم يك برادر و جدّه، حکم يك خواهر را دارد و ارث را در میان خود چنان تقسیم می کنند که سهم هر مرد دو برابر سهم زن شود.

ارث گروه سوم

مسأله 26 - گروه سوم: عمو و عمّه و دایی و خاله و اولاد آنان هستند که اگر از گروه اول و دوم کسی نباشد، آنها ارث می برند.

مسأله 27 - اگر وارث فقط يك عمو یا يك عمّه است، چه پدر و مادری باشد (یعنی با پدر میّت از يك پدر مادر باشد) یا پدری فقط، یا مادری، تمام مال به او می رسد. و اگر چند عمو و چند عمّه باشند، عمو دو برابر عمّه می برد.

مسأله 28 - اگر وارث فقط چند عمو یا فقط چند عمّه باشد مال بطور مساوی بین آنها تقسیم می شود.

مسأله 29 - اگر وارث عمو و عمّه باشد و بعضی پدری و بعضی مادری و بعضی پدر و مادری باشند، عمو و عمّه پدری ارث نمی برند، سپس اگر میت تنها يك عمو یا يك عمّه مادری دارد مال را شش قسمت می کنند يك قسمت را به عمو یا عمّه مادری و بقیه را به عمو و عمّه پدر و مادری می دهند (به طوری که سهم عمو دو برابر عمّه باشد) و اگر میت عمو و عمّه مادری متعدّد دارد (دو عمو یا دو عمّه یا يك عمو و يك عمّه مادری) مال را سه قسمت می کنند، دو قسمت را عمو و عمّه پدر و مادری می برند (عمو دو برابر عمّه) و يك قسمت را عمو و عمّه مادری.

مسأله 30 - در صورتی که وارث فقط يك دایی یا يك خاله باشد همه مال به او می رسد، و اگر هم دایی و هم خاله باشد (و همه پدر و مادری یا پدری یا مادری باشند) مال بطور مساوی میان آنها قسمت می شود.

مسأله 31 - اگر وارث، فقط يك دایی یا يك خاله مادری، و دایی و خاله پدر و مادری و دایی و خاله پدری باشد، در این صورت دایی و خاله پدری ارث نمی برند و مال را شش قسمت می کنند يك سهم به دایی و خاله مادری و بقیه به دایی و خاله پدر و مادری می رسد و آنها بطور مساوی تقسیم می کنند.

مسأله 32 - اگر وارث، دایی و خاله پدری، و دایی و خاله مادری، و دایی و خاله پدر و مادری باشد، دایی و خاله پدری ارث نمی برند و باید مال را سه قسمت کنند، يك سهم آن را دایی و خاله مادری به طور مساوی تقسیم می کنند و بقیه به دایی و خاله پدر و مادری می رسد، آنها هم بطور مساوی میان خود تقسیم می کنند.

مسأله 33 - اگر وارث يك دایی یا يك خاله و يك عمو یا يك عمّه باشد، مال را سه قسمت می کنند، يك سهم را دایی یا خاله، دو سهم را عمو یا عمّه می برد.

مسأله 34 - اگر وارث يك دایی یا يك خاله و عمو و عمّه باشد، چنانچه عمو و عمّه پدر و مادری یا پدری، باشند مال را سه قسمت می کنند يك قسمت را دایی یا خاله می برد و از بقیه دو قسمت به عمو و يك قسمت به عمّه می دهند، بنابراین اگر مال را نه سهم کنند سه سهم به دایی یا خاله و چهار سهم به عمو و دو سهم به عمّه می رسد.

مسأله 35 - اگر وارث، يك دایی یا يك خاله و يك عمو یا يك عمّه مادری و عمو و عمّه پدر و مادری یا پدری باشد، مال را سه قسمت می کنند، يك قسمت آن را به دایی یا خاله می دهند و دو قسمت

باقیمانده را شش سهم می کنند يك سهم را به عمو یا عمّه مادری و پنج سهم را به عمو و عمّه پدر و مادری یا پدری می دهند و عمو دو برابر عمّه می برد.

مسأله 36 - در صورتی که وارث، يك دایمی یا يك خاله و عمو و عمّه مادری و عمو و عمّه پدری و مادری یا پدری باشد مال را سه قسمت می کنند، يك قسمت را دایمی یا خاله می برد و دو قسمت باقی مانده را سه سهم می کنند، يك سهم آن به عمو و عمّه مادری می رسد و دو سهم دیگر را میان عمو و عمّه پدر و مادری یا پدری قسمت می نمایند و عمو دو برابر عمّه می برد.

مسأله 37 - اگر وارث، چند دایمی و چند خاله باشد که همه پدر و مادری، یا پدری، یا مادری باشند و میت عمو و عمّه هم داشته باشد، مال را سه سهم می کنند، دو سهم آن به دستوری که در مسأله پیش گفته شد عمو و عمّه بین خودشان تقسیم می کنند و يك سهم آن را دایمی ها و خاله ها بطور مساوی میان خود قسمت می نمایند.

مسأله 38 - اگر وارث، دایمی یا خاله مادری و چند دایمی و خاله پدر و مادری یا پدری و عمو و عمّه باشد، مال سه سهم می شود دو سهم آن به دستوری که قبلاً گفته شد میان عمو و عمّه تقسیم می شود و در مورد يك سهم باقی مانده اگر میت يك دایمی یا يك خاله مادری دارد آن را شش قسمت می کنند، يك قسمت را به دایمی یا خاله مادری می دهند، و بقیه را به دایمی و خاله پدر و مادری یا پدری و آنها بطور مساوی قسمت می کنند و اگر چند دایمی مادری یا چند خاله مادری، یا هم دایمی مادری و هم خاله مادری دارد، آن يك سهم را سه قسمت می کنند، يك قسمت را دایمی ها و خاله های مادری بطور مساوی تقسیم می کنند و بقیه به دایمی و خاله پدر و مادری یا پدری می رسد که آنها نیز بطور مساوی قسمت می کنند.

مسأله 39 - اگر میت عمو و عمّه و دایمی و خاله نداشته باشد، سهم عمو و عمّه به اولاد آنها و سهم دایمی و خاله نیز به اولاد آنها می رسد.

میراث زن و شوهر

مسأله 40 - در صورتی که زن دائمی از دنیا برود و اولاد نداشته باشد، نصف تمام مال او به شوهر می رسد و بقیه را ورثه دیگر می برند و اگر اولاد داشته باشد، يك چهارم تمام مال او به شوهرش می رسد و بقیه به وارثان دیگر.

مسأله 41 - اگر مردی از دنیا برود و فرزند نداشته باشد، يك چهارم مال او را همسر دائمی او می برد و بقیه را ورثه دیگر و هرگاه فرزند داشته باشد، يك هشتم مال به زن او می رسد و بقیه به وارثان دیگر.

مسأله 42 - اگر زن صاحب فرزند یا فرزندی از شوهر متوفایش باشد، از تمام اموال منقول و غیر منقول شوهرش ارث می برد ؛ اما اگر بدون فرزند باشد، از تمام اموال منقول ، باغ ، زمین زراعتی، و دیگر اراضی شوهرش ارث می برد ولی از زمین منزل و قیمت آن و عین ساختمان منزل ارث نمی برد، بلکه از قیمت ساختمان منزل و درختان موجود در آن، به اندازه سهم خود ، ارث می برد.